

Edunvalvontaa jo 120 vuoden ajan leipomo- ja konditoriayritysten hyväksi

Suomen Leipuriliitto ry:n perustamisesta on maaliskuun 17. päivänä kulunut 120 vuotta. Liitto perustettiin leipomoiden ja konditorioiden ammattinharjoittajien yhteisen edun suojeleliseksi ja edistäjäksi. Perustamisen taustalla oli syksyllä 1899 annettu ehdotus leipomotyölaista, jolla rajattiin yötyön määrää ja vuorokautista työaika. Liiton säännöille saatiin Venäjän keisarillisen Suomen senaatin vahvistus 7.10.1901 (lue lisää jäljempänä liiton historiasta s. 20-23).

Leipuriliiton perustamisesta lähtien liiton tarkoituksena on ollut yleishyödyllisenä yhteisönä toimia liiton kaikkien, eri kokoisten, jäsenyritysten yhteisenä edunvalvojana yhteisten asioiden eteen. Liiton tarkoituksena ei siis ole toimia esimerkiksi vain liiton suurimpien ja menestyvimpien jäsenyritysten etujen parantamisen hyväksi, eikä pelkästään esimerkiksi liiton hallinnossa mukana olevien henkilöiden edustamien yritysten etujen ajamiseen. Itse uskon, että tämä ajattelumalli on yksi olennainen syy siihen, että Leipuriliitto on olemassa vielä tänäkin päivänä. Siltä ajalta, jonka itse olen toiminut liiton toimitusjohtajana vuodesta 2004 lähtien, voin ilokseni todeta, että liiton puheenjohtajana toiminut henkilö on aina ollut tämän ajatusmaailman takana. Kukaan heistä ei ole lähtenyt tehtävässään siitä, että oman yrityksen edun ajaminen on ainoa todellinen syy asioiden eteenpäin viemiseen.

Edellä mainittua nykypäivän ”minä itse-maailmassa”, jossa oman edun ajaminen on usein kaiken lähtökohta, ei voi liikaa korostaa. On selvää, että jokainen ajattelee aina myös omaa etuaan. Mutta olennaista on, että yhdistyksessä päättävässä asemassa olevat henkilöt pystyvät omaa etua ajessaan huomioimaan myös kilpailijoiden edun ja tilanteen ja tarvittaessa pystyvät tinkimään myös omista eduistaan. Näin se on erityisesti kaikenlaisissa työmarkkinakysymyksissä, mutta näin se on myös muissa normaaleissa alaa koskevissa yleisissä edunvalvontakysymyksissä.

Sen sijaan kilpailuoikeuteen liittyviin asioihin tuota ajattelumallia ei voi eikä saa soveltaa. EU:n (ja Suomen) kilpailuoikeus on rakennettu periaatteelle, jonka mukaan vain ”tehokkaiden yritysten” olemassaolo

on toivottavaa. ”Tehottomia yrityksiä” ei kenenkään tule auttaa, koska kilpailuoikeuden tarkoituksena ei ole, että niiden kilpailukyky paranisi.

Tuo tarkoitus johtaa yhä enenevässä määrin oligopoliaan eli yritystoiminnan keskittymiseen vain harvojen suurten yritysten käsiin*. Näin samalla toteutetaan Karl Marxin näkemystä siitä, että ”*iso kapitalisti syö aina pienemmän kapitalistin*”. Jos yhdistys kilpailuoikeudellisissa asioissa pyrkii toteuttamaan yhdistyksen säännöissä sille annettua tehtävää ja toimimaan tasapuolisesti kaikenkokoisten yritysten etujen eteen, voi siitä seurata kilpailuviranomaisen järjestämiä seuraamusmaksuja. Tämä on yhdistystoiminnassa tärkeä ymmärtää, vaikka pienet jäsenyritykset siitä valitettavasti eniten kärsivät.

Tämän lehden sivuilla on myös artikkeli ”Miten leipomoala on pärjännyt taloudellisten tunnuslukujen valossa” (s. 26-27). Artikkelin perustuu Leipuriliiton Merilkon Oy:ltä hankkimaan yli 200 leipomoyrityksen taloudellisia tunnuslukuja koskevaan leipomotoimialan yritys- ja toimialaraporttiin.

Artikkelin mukaan (ks. taulukko 2 s. 26) yrityksissä, joiden liikevaihto on alle 3 miljoonaa euroa, henkilöstökulujen osuus yrityksen liikevaihdosta on keskimäärin yli 40 %. Koko leipomotoimialalla kaikenkokoiset yritykset huomioiden henkilöstökulujen osuus yritysten liikevaihdosta on reilusti yli 30 % (ks. taulukko 1). Olennaista on huomioida, että näissä henkilöstökuluissa eivät ole mu-

kana yritysten ostamat ulkopuoliset palvelut, kuten vuokratyövoima, kirjanpito- ja kuljetuspalvelut jne.

Leipomoalan todella korkeista työvoimakustannuksista huolimatta alan palkankorotukset on kuitenkin myös keväällä 2020 sidottu kolmen elintarvikealan ulkopuolisen teollisuusalan (kemian perusteellisuus, mekaaninen metsäteollisuus ja teknologiateollisuus) palkankorotusten keskiarvoon. Kyseisillä toimialoilla henkilöstökulujen osuus yritysten liikevaihdosta on alle 10 %. Vaikka ko. toimialat ovat hyvin erilaisia leipomoalaan nähden, jostain syystä kuitenkin myös leipomoalan palkankorotusten tulee perustua näiden toimialojen palkankorotusperusteisiin. Kaiken lisäksi kyseisten kolmen toimialan tes-neuvotteluissa osapuolet sopivat, tosin lakkojakin sisältäneiden neuvotteluiden jälkeen, erilaisista ko. aloille sopivista työehtosopimukseen sisältyvistä uusista joustomahdollisuuksista. ”Maailman jäykintä” työehtosopimusta noudattavat leipomo- ja konditoria-alan yritykset joutuvat vain kiltisti maksamaan ko. alojen sopimat palkankorotukset, mutta yritysten tulee noudattaa jatkossakin ihan yhtä jäykkää työehtosopimusta kuin ennenkin.

Tällä vuosituhanella on elintarvikealalla ”luvattu” niin monet kerrat, kuten viimeksi vuonna 2016, että ”hyvien neuvottelusuhteiden voimalla” saadaan sopimuskauden aikana osapuolten välillä neuvoteltua ”*työaikamalleja, jotka vastaavat käytännön tarpeisiin, joita elintarviketeollisuuden muuttunut työympäristö edellyttää, ja jotka voidaan ottaa osaksi työehtosopimusta työehtosopimuskauden aikana*”. Mutta mitään todellista ei ole oikeasti koskaan tapahtunut. Tuosta teatterista on tullut usein mieleeni Yhdysvaltojen ex-presidentin Abraham Lincolnin toteamus ”*kaikkia voi huijata jonkin aikaa, joitain voi huijata kaiken aikaa, mutta kaikkia ei voi huijata kaiken aikaa*”. Vai onko kyse sittenkin siitä, että kuka lopulta huijaa ketäkin?

Mika Väyrynen

*Tästä aiheesta olen kirjoittanut tarkemmin Leipuri-lehden pääkirjoituksessa 5/2016 ”Elämän teatteria keskittyvän yritystoiminnan puolesta”.